

Utvalget for framtidens fellesskole

Oslo, mars 2026

Innspill til Utvalget for framtidens fellesskole

Redd Barna viser til Utvalget for framtidens fellesskole sitt arbeid.

Som en barnerettighetsorganisasjon arbeider vi for å sikre at alle elever skal få innfridd sin rett til god utdanning, få påvirke egen undervisning og skolehverdag, få innfridd eventuelle behov for tilrettelegging, og et trygt og godt skolemiljø, som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.

Fellesskolen skal være en trygg arena for demokratisk dannelse, som fremmer ytringsfrihet og likeverd, og rommer meningsmangfold og ulike perspektiver i elevgruppa. I skolen skal elever lære å møte hverandre med gjensidig respekt, tillit og nysgjerrighet.

Fellesskolen bidrar til å tilby utdanning uten diskriminering og gi alle like muligheter til likeverdig opplæring og få utvikle seg både faglig og sosialt. For å sikre at fellesskolen er inkluderende, må den bygges på prinsippene universell utforming, tilrettelegging og likestilling, og fellesskolen må være gratis for alle.

Vi takker for at vi fikk muligheten til å komme på muntlig innspillsmøte i juni 2025. Redd Barna sendte skriftlig innspill i den forbindelse, som ligger på nettsiden deres [her](#). I tillegg stiller vi oss bak flere felles innspill til utvalget.

Redd Barna har tidligere sendt utvalget skolefraværsrapporten «[Jeg skulle ønske jeg var litt mer savnet.» Barn og unges perspektiver på skolefravær](#), som vi lanserte i oktober 2025. Vi håper dere har lest den og sett hva barn og unge som har langvarig skolefravær forteller om hvordan skolen i dag oppleves, og hvilke utfordringer med fellesskolen de opplever, og hvilke innspill de har til hva som kan skape en bedre skole.

Vi ønsker å oppsummere her noen viktige trekk som barn og unge med langvarig skolefravær har løftet, som vi håper dere tar med dere nå i ferdigstillingen av arbeidet deres.

Skolen skal være for alle

Barn og unge har et tydelig ønske om at skolen skal være inkluderende, gi bedre tilrettelegging og at alle elever skal finne sin plass i fellesskapet. Det kreves tilstrekkelige ressurser og kompetanse om man skal gi både faglig og sosial støtte til alle. De ønsker mange nok lærere, at skolen i større grad forebygger hyppige lærerbytter, at det er flere i laget rundt elevene og mer tilgjengelige hjelpetjenester.

Elever skal få uttrykke sine meninger, bli lyttet til og involveres i det daglige

Skolen må sikre at barn og unge får innfridd sin rett til å bli hørt og tatt alvorlig. Skolen må ha en god og trygg dialog med elevene på elevenes premisser. Det er viktig å høre på hva barn og ungdommer mener og ytrer, for å kunne finne gode og treffsikre tiltak som faktisk hjelper.

Redd Barna vil oppfordre utvalget til å bruke FNs [generelle kommentar nr 12: Barnets rett til å bli hørt](#), inkludert de ni grunnleggende prinsippene til gjennomføringen av barnets rett til å bli hørt, som utgangspunkt for det videre arbeidet med å tilrettelegge for medvirkning fra barn og unge.¹ Redd Barna lanserte [Elevmedvirkningshåndboka for lærere og skoleledelse](#) i januar 2026, som er gratis tilgjengelig for skoler og alle som er interesserte, som vi håper dere kan dra nytte av i arbeidet deres.

Trygt og godt skolemiljø fremmer trygge elever

Mobbetallene er høye ifølge [Elevundersøkelsen](#) og [Ungdata](#), og skolefraværsrapporten til Redd Barna avdekket at opplevelsen av at skolemiljøet som utrygt er en stor fraværsfaktor. Skolemiljøet kan føre til fravær, og det er en opprettholdende faktor at fraværet vedvarer, for både elev og foreldre opplever at skolen ikke klarer å gjenopprette et trygt og godt skolemiljø for elevene.

En av de største utfordringene barn og unge som har langvarig skolefravær over flere år opplever, er at de sliter med å gjenopprette relasjoner til jevnaldrende og av og til lærere i skolen.

Derfor er det viktig at skolen tar barn alvorlig når de melder ifra om at de ikke er trygge på skolen, og at skolen setter inn bedre og mer effektive tiltak mot mobbing. Skoleeier og myndigheter ellers må sikre at skolene har nok ressurser, høy nok lærertetthet og flere profesjoner inne i laget rundt elevene, for å kunne forebygge og håndtere alle krenkelser elever imellom – og klare å gjenopprette trygge og inkluderende skolemiljøer for alle elever. Det er også viktig å følge opp elever som har blitt utsatt for mobbing også i god tid etterpå for å sikre at gjentakelse ikke skjer.

Skolefravær starter ofte med manglende tilrettelegging

Alle barn har rett til god utdanning jf. artikkel 28 i FNs barnekonvensjon, og ingen barn skal barn skal forskjellsbehandles på grunn av sin egen eller foreldrenes kultur, hudfarge, kjønn, språk, religion, bakgrunn, funksjonsnedsettelse eller mening jf. artikkel 2 i FNs barnekonvensjon. Skoleeier skal sørge for at opplæringen er tilpasset, det vil si at elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringa uavhengig av forutsetninger, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine jf. opplæringsloven § 11-1.

Skolefraværsrapporten til Redd Barna avdekket at elever fikk avdekket sine lærevansker altfor sent i opplæringsløpet og at skolene ikke var gode nok på å gi den tilretteleggingen som elevene hadde krav på.

Barn og unge er tydelige på at de ønsker at skolen i langt større grad avdekker ulike lærevansker tidlig, og at elever får den tilretteleggingen og de hjelpemidlene de trenger for å kunne få god faglig og sosial opplæring og støtte, og få ta del i fellesskapet med sine jevnaldrende.

Altfor mange elever med langvarig skolefravær opplever at de får avdekket sine lærevansker altfor sent i opplæringsløpet, og de kunne hatt en helt annen skolehverdag og sluppet å utvikle langvarig fravær, hvis de hadde fått tidlig hjelp, og den støtte og tilretteleggingen som de trenger for å mestre skolehverdagen og kunne bli i det klassefellesskapet de ønsker å være en del av.

Skolen må slutte med en «vente-og-se-holdning», og utrede elever for eventuelle lærevansker som eleven har hatt, slik at man kan utforske om eleven har en lærevanske, og, hvis ja, avdekke hvilke tilretteleg-

¹ [Generell Kommentar nr. 12 \(2009\): Barnets rett til å bli hørt](#)

gingsbehov barna har, og eleven bør få den tilretteleggingen og de hjelpemidlene eleven har krav på. Derfor er det viktig å koble på PP-tjenesten eller BUP på tidsnok, og i samråd med elev og foreldre.

For å kunne avdekke dette var det viktig at lærere hadde nok kunnskap og kompetanse, slik at de visste hva de skulle se etter hvis de var bekymret for en elev, både for å kunne tilrettelegge og for å forebygge stigma.

Tilrettelegg for elevene som trenger det

Elever som har behov for tilrettelegging, ønsker å gå på vanlige skoler, men de trenger mer støtte, tilrettelegging, forutsigbarhet, trygge overganger og mindre klasser for å få det til. Når de får avdekket sine tilretteleggingsbehov er det viktig at alle lærerne elevene har, har en felles forståelse og lik tilnærming for å støtte elevene.

Noen elever har også tilretteleggingsbehov som tilsier at de trenger hyppigere pauser, og da er det viktig at alle lærere i kollegiet har forståelse for det – ikke bare kontaktlærere.

Trygge overganger er viktig

Det er viktig med trygge og forutsigbare overganger – både fra time til friminutt, i overganger fra fag til fag – og at elevene fikk tilstrekkelig med pauser i løpet av skoledagen. Å lære fag og forholde seg til det sosiale samspillet på skolen krever mye energi av mange elever, og mange barn og unge som har langvarig skolefravær oppga at skolen opplevdes som energitappende.

Trygge overganger fra barnehage til barneskole, fra småtrinnet til mellomtrinnet og særlig i overgangene mellom barne- og ungdomsskole, og i overgangen til videregående opplæring, var det mange som løftet som viktige tiltak for å skape trygghet og forutsigbarhet, fremme nærvær og forebygge fravær.

Mer praktisk og variert læring

Barn og unge ønsker mer praktisk tilnærming i fagene og mindre teori, som utendørsaktiviteter og gruppearbeid. Dette oppleves som mer engasjerende og bidrar til bedre faglig og sosial læring.

Reduser klassestørrelser

Mange ønsker mindre klassestørrelser for å kunne skape et bedre læringsmiljø og redusere støy og uro. Dette vil også kunne gi lærere mer tid til å støtte elevene faglig og sosialt, og gi mer individuell oppfølging og tilrettelegging.

Universelle læremidler og universelt utformede nærskoler

Flere elever foretrekker å lese på papir fordi de føler det gir bedre forståelse og hukommelse sammenlignet med digitale ressurser. Andre elever har mer glede av digitale læringsressurser og lydbøker. Universell utforming av skolebygg er også viktig.

Reduser skolestress og prestasjonspress

Færre innleveringer og mindre prestasjonspress kan bidra til å redusere skolestress og forbedre elevenes læring og trivsel.

Bedre veiledning om lekser

Barn og unge ønsker mer støtte og bedre forklaringer rundt skolearbeid de må utføre hjemme, og mengden lekser bør reduseres. Dette for å oppleve mer mestringsfølelse og bedre læring.

Gode og stabile relasjoner til lærere bidrar til trygghet

Barn og unge er tydelige på at det å ha trygge relasjoner til lærerne er helt essensielt for å oppleve at man er trygg på skolen. Relasjonsarbeid i skolen er viktig og må settes av tid til både av lærere, men også prioriteres av ledelse. Hyppige lærerbytter kan være problematisk.

Annerledesdager kan være bra

Annerledesdager på skolen med ulike aktiviteter utenfor klasserommet eller utfarter kan oppleves positivt, men krever forutsigbarhet, tilrettelegging og klare beskjeder, og at annetlededagene gjennomføres på en måte som gjør at alle elever kan delta og ingen blir ekskludert.

Dette var noen av innspillene barn og unge med langvarig fravær hadde. For å lese flere av deres viktige erfaringer og innspill, viser vi til selve skolefravær rapporten som dere finner [her](#).

Avsluttende bemerkninger om skolens rammebetingelser

Redd Barna vil igjen understreke overfor utvalget at det er avgjørende at myndighetene styrker skolens rammebetingelser for å sikre trygge og inkluderende skolemiljøer, øke elevmedvirkningen i skolen og gi elever bedre tilpasset opplæring. Det er et stort behov for økt bemanning og høyere lærertetthet, styrket lag rundt elevene, mindre klassestørrelser og mindre dokumentasjonskrav.

Det er et stort behov for et sterkt lag rundt elevene og bedre tverrfaglig samarbeid på skolen. Sosiallærere, sosialpedagogiske rådgivere, miljøterapeuter, spesialpedagoger, helsesykepleiere, mangfoldsrådgivere, SFO-ansatte, assistenter og ikke minst foreldre er viktige i laget rundt elevene. PP-tjenesten må dessuten styrkes. Statped må bevares, for å sikre at elever med særskilte opplæringsbehov får støtte og hjelp til å kunne medvirke og lære på lik linje med andre medelever.

Med bedre rammebetingelser kan lærere få bedre tid i klasserommet og større rom for å legge til rette for økt elevmedvirkning og tilpasset opplæring, sikre elever som har rett til individuelt tilpasset opplæring og nok tid til å jobbe med det relasjonelle i klassen sin og bygge trygge og inkluderende «vi-felleskap», der alle elever kan høre til i framtidens skole.

Redd Barna takker for muligheten til å sende innspill, og kan bidra med ytterligere innspill senere i utvalgets arbeid, hvis ønskelig.

Med vennlig hilsen

Redd Barna

Thale Skybak

Seksjonsleder kunnskap og nasjonal politikk

Brevet er elektronisk godkjent, derfor ingen signatur

Anne Elin Kleva

skolerådgiver